

प्रशासकीय परिपत्रक क्र. १९५ दिनांक ०२/१२/२००८

विषय: अपंगव्यक्ती अधिनियम - १९९५ मधील कलम ४७ (१) व त्याचे परंतुक या तरतुदीनुसार कार्यवाही करणेबाबत.

संदर्भ : प्रशासकीय परिपत्रक क्र. १०४, दिनांक २५/०४/२००७.

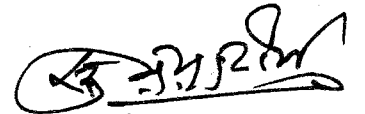

प्रशासकीय परिपत्रक क्र. १०४, दिनांक २५/०४/२००७ नुसार अपंगव्यक्ती अधिनियम १९९५ च्या कलम ४७ (१) व त्याचे परंतुक यांचे अवलोकन करून त्यातील सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करण्याकरिता कळविण्यात आले आहे. आता उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२ यांनी त्यांचे पत्र क्र.संकीर्ण-२००८/प्र.क्र.२९७/प्रशा-४, दिनांक ०१ ऑक्टोबर २००८ च्या सोबत उपरोक्त विषयाबाबत सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाचे पत्र क्र. संकीर्ण-२००७/प्र.क्र.५८/सुधार-३, दिनांक १२/०९/२००८ व त्याचे सहपत्र यांच्या प्रती सोबत पाठविण्यात आलेल्या असून सेवेत असताना अपंग झालेल्या कर्मचाऱ्यांचे प्रकरणी अपंगव्यक्ती अधिनियम - १९९५ मधील कलम ४७ (१) व त्याचे परंतुक मधील तरतुदीनुसार अपंगव्यक्ती अधिनियम १९९५ अंमलात आल्या नंतर ज्या व्यक्तींना/कर्मचाऱ्यांना सेवेत कार्यरत असतांना अपंगत्व आले आहे. मात्र त्यांना या तरतुदीचा लाभ देण्यात आला नाही अशा सर्व व्यक्तींना त्यांचे प्रकरण फेर तपासणी करून लाभ देण्याबाबतची कार्यवाही करणेबाबतचे आदेश दिलेले आहेत.

२. महाराष्ट्र शासनाचे पत्र क्र.संकीर्ण-२००८/प्र.क्र.२९७/प्रशा-४, दिनांक ०१ ऑक्टोबर २००८ ची प्रत सहपत्रासह माहितीसाठी, मार्गदर्शनासाठी व योग्यत्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडली आहे. सर्व संबंधितांना विनंती करण्यात येते की तदर्थ मंडळाच्या/कंपनीच्या सेवेत कार्यरत असताना ज्या कर्मचाऱ्यांना अपंगत्व आले आहे मात्र त्यांना अपंगव्यक्ती अधिनियम - १९९५ मधील कलम ४७ (१) व त्याचे परंतुक मधील तरतुदीनुसार लाभ देण्यात आलेला नाही अशा सर्व कर्मचाऱ्यांची प्रकरणे फेर तपासणी करून लाभ देण्याबाबतची कार्यवाही तातडीने करण्यात यावी.

३. हे प्रशासकीय परिपत्रक कंपनीच्या www.mahadiscom.in या वेबसाईटवरही उपलब्ध आहे.

सोबत : उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, महाराष्ट्र शासन
यांचे दिनांक ३०/१०/२००८ चे पत्र (पृष्ठ १ ते ६)

(सु.य.पाटील)

मुख्य महाव्यवस्थापक (क)

प्रत :

म.रा.वि.वितरण कंपनी मर्यादितच्या विभागीय कार्यालय व त्यावरील सर्व स्तरापर्यंत.

अतितात्काळ

दिनांक... 12/10/08

M.D/D/3554
14/10/08

GAD/BCR/
Inward No. 1442-1
Date 20/10/2008

मध्यवर्ती नोंदणी विभाग
आपक क्र. 2235...
दिनांक 14/10/08

क्रमांक संकीर्ण-२००८/प्र.क्र. २९७/प्रशा-४
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक - १ ऑक्टोबर, २००८

प्रति,

विकास आयुक्त, उद्योग संचालनालय, मुंबई.
संचालक, शासकीय मुद्रण, लेखन सामग्री प्रकाशन संचालनालय, मुंबई.
कामगार आयुक्त, मुंबई.
कल्याण आयुक्त, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई.
संचालक, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, ताडदेव, मुंबई.
संचालक, बाष्पके संचालनालय, मुंबई.
संचालक, श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई.
प्रबंधक, औद्योगिक न्यायालये, मुंबई.
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई.
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ, मुंबई.
व्यवस्थापकीय संचालक, पेट्रोकेमिकल्स महामंडळ मर्यादित, मुंबई.
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य लघु उद्योग महामंडळ, मुंबई.
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामाद्योग मंडळ, मुंबई
मुख्य अभियंता, (विद्युत), सा.बां.विभाग, मुंबई.
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत धारक कंपनी लिमिटेड, मुंबई.
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य ऊर्जा नियामक आयोग, मुंबई.
संचालक, महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण, पूणे.
संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर.
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत निर्मिती कंपनी, मुंबई
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पारेषण कंपनी, मुंबई
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वितरण कंपनी, मुंबई
व्यवस्थापकीय संचालक, कोकण विकास महामंडळ मर्यादित, मुंबई.
व्यवस्थापकीय संचालक, पश्चिम महाराष्ट्र विकास महामंडळ मर्यादित, पुणे,
व्यवस्थापकीय संचालक, मराठवाडा महाराष्ट्र विकास महामंडळ मर्यादित, औरंगाबाद.
व्यवस्थापकीय संचालक, विदर्भ विकास महामंडळ मर्यादित, नागपूर.

20/10/08

Member (BCR)
Forward details

16/10

Pertains to
may 2008

विषय- अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७(१) व त्याचे
परंतुक या तरतूदीनुसार कार्यवाही होत नसल्याबाबत.

महोदय,

%

उपरोक्त विषयावरील सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांचे पत्र क्रमांक
संकीर्ण-२००७/ प्र.क्र. ५८/सुधार-३, दि. १२/९/२००८ व त्याचे सहपत्र यांच्या प्रती सोबत जोडल्या आहेत.

कृपया सदर पत्रात नमूद केल्याप्रमाणे प्रस्तुत प्रकरणी कार्यवाही करून त्याबाबतचा अहवाल त्वरीत
सादर करावा, ही विनंती.

ED(HR)

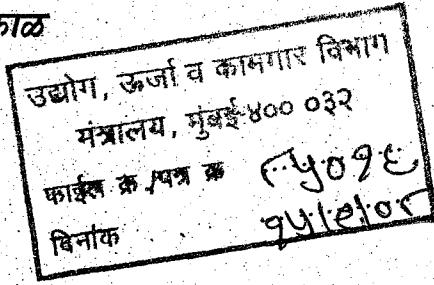
J.H.L.
(वाय.टी. पाडवी)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत पुढील त्वरीत कार्यवाहीसाठी अग्रेषित,

अवर सचिव (ऊर्जा-२)/ कक्ष अधिकारी (उद्योग-६, कामगार-९), उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग,

तात्काळ

महाराष्ट्र शासन

क्रमांक :- संकीर्ण-२००७/प्र.क्र.५८/ सुधार -३
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई -३२
दिनांक :- १२ सप्टेंबर, २००८.

प्रति,

सर्व अपर सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
मंत्रालय मुंबई.

विषय - अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७ (१) व
त्याचे परंतुक या तरतुदीनुसार कार्यवाही होत नसल्याबाबत.

संदर्भ :- सम क्रमांकाची दि.१६/३/२००७ व दि.२१/५/२००८ ची पत्रे.

महोदय,

संदर्भाधिन पत्रान्वये अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७ (१) व त्याचे परंतुक या तरतुदीनुसार कार्यवाही करण्याबाबत आपणास कळविण्यात आले आहे. परंतु त्यानुसार कार्यवाही होत नसल्याबाबत मा.लोक आयुक्त यानी शासनास कळविले आहे. तरी संदर्भाधिन पत्रान्वये कळविण्यात आल्यानुसार अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७ (१) व त्याचे परंतुक या तरतुदीचे पालन करण्याबाबत आपल्याला पुनश्च विनंती करण्यात येत आहे. त्याच प्रमाणे अधिनियमातील तरतुदीनुसार अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ अमलांत आल्यानंतर ज्या व्यक्तीना /शासकीय कर्मचा-याना सेवेत कार्यरत असताना अपंगत्व आले आहे, मात्र त्याना या तरतुदीचा लाभ देण्यात आलेला नाही अशा सर्व व्यक्तीना त्यांचे प्रकरण फेर तपासणी करून लाभ देण्याबाबतची कार्यवाही तातडीने करण्यात यावी.

प्रस्तुत प्रकरणी करण्यात आलेली कार्यवाही मा.लोक आयुक्त तसेच या विभागास अवगत करण्यात यावी, ही विनंती.

आपला,

Jaw
(ज. न. राठोड)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत- मा.लोक आयुक्त याना त्यांचे पत्र क्र.उलोआ/कॉम/२४९६/२००७ (टे-१७), दि.२८/८/२००८ च्या
संदर्भात माहीतीसाठी अग्रेषित.

क्रमांक:-संकीर्ण-२००७/प्र.क्र.५८/सुधार-३
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक:- २६ मार्च २००७.

प्रति,

सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव,
सर्व मंत्रालयीन शासकीय विभाग,
मंत्रालय, मुंबई - ३२.

विषय :- अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७(१) व
त्याचे परंतुक या तरतूदीनुसार कार्यवाही होत नसल्याबाबत.

महोदय,

अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ हा केंद्र शासनाचा कायदा महाराष्ट्र राज्यात १९९६ पासून अमलात आलेला आहे. सदर अधिनियमातील कलम ४७(१)नुसार आस्थापनेवरील कोणत्याही व्यक्तीस सेवेत असतानाच अपंगत्व आल्यास अशा व्यक्तीस अपंगत्वाच्या कारणासाठी सेवेतून काढून टाकता येणार नाही अथवा पदावनत करता येणार नाही अशा तरतूद आहे. तथापि, शासकीय सेवेत असताना अपंगत्व आल्यास त्या व्यक्तीला वरील तरतूदीचा लाभ दिला जात नाही व सेवेतून काढून टाकले जाते असे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे व त्यामुळे न्यायालयात दाद मागणे अथवा लोक आयुक्तांकडे अपील दाखल करणे यासारख्या प्रकरणांमध्ये वाढ होत आहे.

२. मा. उप लोक आयुक्तांकडे नागपूर वग विभागाच्या आस्थापनेवरील सेवेत असताना अपंग झालेल्या कामगारांचे प्रकरण सुनावणीसाठी दाखल झाले असता या तरतूदीची माहिती संबंधित शासकीय कार्यालयाला नसल्याचे आढळून आल्याने मा.लोक आयुक्तांनी या तरतूदीची माहिती सर्व शासकीय कार्यालयांना देऊन त्या तरतूदीनुसार कार्यवाही करण्याचे आदेश द्यावेत अशा सूचना दिल्या आहेत. त्यानुसार अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७(१) व त्याचे परंतुक याकडे आपले लक्ष वेधण्यात येत असून सेवेत असताना अपंगत्व आल्यास त्या व्यक्तीबाबत या तरतूदीनुसार कार्यवाही करण्याचे आदेश आपल्या अखत्यारितील सर्व आस्थापनांना द्यावेत, अशी विनंती आहे.

आपला,

(ज. न. राठोड)

उप सचिव

सहपत्र : अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील ४७(१)

क्रमांक :- संकीर्ण-२००७/प्र.क्र.५८/सुधार-३
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई -३२
दिनांक :- २१ मे, २००८.

28 MAY

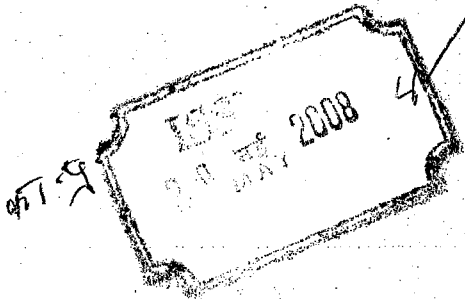
प्रति,
सर्व अपर सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
मंत्रालय मुंबई.

विषय - अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७ (१) व त्याचे
परंतुक या तरतुदीनुसार कार्यवाही होत नसल्याबाबत.
संदर्भ :- सम क्रमांकाचे दि.१६/३/२००७ चे पत्र.

महोदय,

संदर्भाधिन पत्रान्वये अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७ (१) व त्याचे परंतुक या तरतुदीनुसार कार्यवाही करण्याबाबत आपणास कळविण्यात आले आहे. परंतु त्यानुसार कार्यवाही होत नसल्याबाबत मा.लोक आयुक्त यानी शासनास कळविले आहे. तरी संदर्भाधिन पत्रान्वये कळविण्यात आल्यानुसार अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील कलम ४७ (१) व त्याचे परंतुक या तरतुदीचे पालन करण्याबाबत आपल्याला पुनश्च विनंती करण्यात येत आहे. त्याच प्रमाणे अधिनियमातील तरतुदीनुसार अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ अमलात आल्यानंतर ज्या व्यक्तीना /शासकीय कर्मचा-याना सेवेत कार्यरत असताना अपंगत्व आले आहे, मात्र त्याना या तरतुदीचा लाभ देण्यात आलेला नाही अशा सर्व व्यक्तीना त्यांचे प्रकरण फेर तपासणी करून लाभ देण्याबाबतची कार्यवाही तातडीने करण्यात यावी.

प्रस्तुत प्रकरणी करण्यात आलेली कार्यवाही मा.लोक आयुक्त तसेच या विभागास अवगत करण्यात यावी, ही विनंती.

आपला,

J. N. Rathod
(ज. न. राठी)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत -मा.लोक आयुक्त यानात्यांचे पत्र क्र.उलोआ/कॉम/२४९६/२००७(टे-१७), दि.१२/५/२००८ च्या संदर्भात
माहितीसाठी अग्रेषित.

भारत का राजपत्र The Gazette of India

असाधारण
EXTRAORDINARY
भाग II - खण्ड I
PART II - Section I
आधिकार से प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY

सं० 1)
No. 1)

नई दिल्ली, सोमवार, जनवरी 1, 1996/पौष 11, 1917
New Delhi, Monday, January 1, 1996/Pausa 11, 1917

इस भाग में भिन्न पृष्ठ संख्या दी जाती है जिससे कि यह अलग संकलन के रूप में रखा जा सके।
Separate paging is given to this Part in order that it may be filed as a separate compilation.

MINISTRY OF LAW, JUSTICE AND COMPANY AFFAIRS (Legislative Department)

New Delhi, the 1st January, 1996/Pause 11, 1917 (Saka)
The following Act of Parliament received the assent of the President on the
1st January, 1996, and is hereby published for general information :-

THE PERSONS WITH DISABILITIES (EQUAL OPPORTUNITIES, PROTECTION OF RIGHTS AND FULL PARTICIPATION) ACT, 1995

No. 1 of 1996

(1st January, 1996)

**An Act to give effect to the Proclamation on the Full Participation and
Equality of the People with Disabilities in the Asian and Pacific Region.**

WHEREAS the Meeting to Launch the Asian and Pacific Decade of Disabled Persons
1993-2002 convened by the Economic and Social Commission for Asia and Pacific held
at Beijing on 1st to 5th December, 1992, adopted the Proclamation on the Full Participation
and Equality of People with Disabilities in the Asian and Pacific Region;

AND WHEREAS India is a signatory to the said Proclamation;

AND WHEREAS it is considered necessary to implement the Proclamation aforesaid.

Non-discrimination in the built environment

46. The appropriate Governments and the local authorities shall, within the limits of their economic capacity and development, provide for—

- (a) ramps in public buildings;
- (b) adaptation of toilets for wheel chair users;
- (c) braille symbols and auditory signals in elevators or lifts;
- (d) ramps in hospitals, primary health centres and other medical care and rehabilitation institutions.

Non-discrimination in Government employment

47. (1) No establishment shall dispense with, or reduce in rank, an employee who acquires a disability during his service.

Provided that, if an employee, after acquiring disability is not suitable for the post he was holding, could be shifted to some other post with the same pay scale and service benefits;

Provided further that if it is not possible to adjust the employee against any post, he may be kept on a supernumerary post until a suitable post is available or he attains the age of superannuation, whichever is earlier.

(2) No promotion shall be denied to a person merely on the ground of his disability;

Provided that the appropriate Government may, having regard to the type of work earned on in any establishment, by notification and subject to such conditions, if any, as may be specified in such notification, exempt any establishment from the provisions of this section.

CHAPTER II

RESEARCH AND MANPOWER DEVELOPMENT

Research

48. The appropriate Governments and local authorities shall promote and sponsor research, *inter alia*, in the following areas—

- (a) prevention of disability;
- (b) rehabilitation including community based rehabilitation;
- (c) development of assistive devices including their psycho-social aspects;
- (d) job identification;
- (e) on site modification in offices and factories;

Financial incentives to Universities to enable them to undertake research.

49. The appropriate Governments shall provide financial assistance to universities, other institutions of higher learning, professional bodies and non-governmental research-units or institutions, for undertaking research for special education, rehabilitation and manpower development.

CHAPTER III

RECOGNITION OF INSTITUTIONS FOR PERSONS WITH DISABILITIES

Competent authority

50. The State Government shall appoint any authority as it deems fit to be a competent authority for the purposes of this Act.

No person to establish or maintain an institution for persons with disabilities except in accordance with a certificate of registration.

51. Save as otherwise provided under this Act, no person shall establish or maintain any institution for persons with disabilities except under and in accordance with a certificate of registration issued in this behalf by the competent authority.

Provided that a person maintaining an institution for persons with disabilities immediately before the commencement of this Act may continue to maintain such institution for a period of six months from such commencement and if he has made an application for